List 5. **NOVICE** Tečaj XLVIX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 4. februvarija 1891.

Obseg: Setev je pred durmi. — Stara matica v panji. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Setev je pred durmi.

Setev je pred durmi, seveda za pridnega in umnega gospodarja, za starokopitneža je pa še četrt leta časa. Kakšen pa je glede setve razloček med umnim gospodarjem in starokopitnim? Razloček je velik, zato je pa tudi odgovor obširen.

Starokopitni gospodar pred sv. Matijo še misli ne na seme, katero bode pomladi sejal, a umni gospodar si priskrbi dobrega semena vže po zimi. Prvi vseje tisto žito ki mu je v žitnici od lanskega pridelka ostalo na dnu, ter ne gleda prav nič na to, ali je seme lepo in težko, ali je čisto in ali mu da dovolj pridelka; umni gospodar odbere pa za seme najlepše in najteže zrnje, očisti je s strojem, ali pa izbere po zimi, ko ni drugega dela zrno do zrna. Umni gospodar seme večkrat premeni t. j. dobi ga iz drugega kraja, ker tuje seme nekaj let bolje rodi nego privajeno domače. Starokopitnež obdela njivo površno in jo poseje s slabim semenom, umni gospodar pa zvrši vsa dela prav skrbno in namoči poprej seme v raztopljenim bakrenem vitrijolu, da prepreči snetivost.

Starokopitni gospodar mora na svojo njivo kmalu poslati plevice ki mu z velikimi stroški rujejo plevel iz redkega in snetivega žita, umni gospodar se pa veseli dobro zarasle in brezplevelne njive, ker on je uže po zimi skrbel, da ni sejal plevela.

Kakšen je pa razloček med starokopitnežom in umnim gospodarjem glede žetve? Razloček je velik, a odgovor kratek: Prvi pridela malo slabega žita, drugi pa veliko najlepšega zrnja, ki mu ga mlinarji radi drago plačajo.

Vzlic temu je pa imel prvi še veliko več stroškov, ker po zimi dobro seme odbrati je ceneje nego po leti zapleveljeno njivo pleti.

A tudi v življenji je med obema razloček: Starokopitnež zabavlja čez nove čase, slabe letine itd., gre k oderuhu po denarja na posodo in slednjič pri takem gospodarstvu in pri sedanjih dragih časih mora priti na boben, umni gospodar pa vidi, da je z veliko pridnostjo in umnostjo lahko prebiti sedanje čase, gre po denarja, ako ga uže potrebuje, v hranilnico, kjer ga dobi za nizke obresti, in skuša z obrestmi vred vsako leto malo vrniti, ker on kot umen gospodar vsako leto vendar nekaj pri živini prigospodari, ker vidi, da žito sicer mora sejati, a da je boljša živinoreja.

Toraj gospodarji! setev je pred durmi, in kakeršna setev, takšna bode žetev. Še je čas! Izberite ali omislite si za seme najboljše in najteže zrnje, očistite je in imejte je pripravljeno za setev, kajti med odlašanjem vas lahko čas prihiti, in prihodnjo pomlad bodete morali umno postopanje zopet za leto dni odložiti. V krajih koder žito rado postane snetivo, morate je pred setvijo nekaj ur močiti v vodi, v kateri je raztopljena bakrena galica, in potem je posušiti. To prav gotovo pomaga. Ako bodete zraven tega na svojih njivah razne rastline pravilno vrstili, njive dobro obdelali ter jih pognojili z dobrim predelanim gnojem, gotovo ne bode med žitom plevela, prihranili si bodete veliko stroškov, a pridelali še enkrat več, in dobra letina je gotova, ker Bog pomaga le pridnim.

Stara matica v panji.

Nekega dne pride k meni moj čebelar ter mi zatoži, da je prvi roj matico zapravil. Pri prvi priliki ga grem pogledat. Pogledam najprej, kako leta; pa dalje

ko ga gledam, bolj se mi je zdelo, da ni brez matice. Naj mi je čebelar še tako zatrjeval, da je gotovo nima, ostal sem neveren Tomaž. Vzameva ga iz čebelnjaka ter deneva na stol. Snameva pokrov ter začneva sat za satom pregledavati. Zalege ni nikjer nobene poštene, le tu pa tam kak zalepljen piskerc, pa morebiti jih ni bilo čez petnajst čebelnih. Na nekem satu najdem matično zibelko bolj male velikosti, vse drugo pa je bila tako imenovana grbasta ali grčasta zalega, iz katere se izležejo le mali troti. Matice le iščeva, pa nikjer je ni. Moj čebelar se je že skrivaj malo muzal ter ponosen bil, da vendar kaj ve. Res sem že mislil nehati. Pa sem si spet mislil, če sem že večino satovja preložil, bom še malo število ostalih. In glej na predzadnjem satu najdem matico lepo in veliko, kakor je vsaka navadna Kaj je toraj bilo storiti? Ker je bil prvi roj in sem tiste čebele šele pred letem dobil, nisem mogel vedeti, koliko je matica stara; kar je pri meni rojenih, seveda vsaki hranim rojstni list. Ker je bila očividno prestara, ujamem jo in odstranim. Trotovno zalego sem obglavil, panj zaprl ter ga v čebelnjak postavil. Moj čebelar je spet zmajeval ter rekel, da najbolje bi bilo, panju z zalego pomagati. Malo da mu nisem pritrdil, ali daljna poskušnja me je pa vendar le mikala. Zato pustim panj pri miru ves teden. Čez teden dni ga zopet odprem ter sat za satom pregledujem. Matico res najdem, ali od zalege ni bilo ne sledu ne tiru. Čebel seveda je bilo čedalje manj, in spet čebelar svetuje pridejati mu kak sat z zalego. Jaz ne štorim tako, ampak dam panju še teden odloga, da se poboljša. Čez teden dni pridem ter najdem matico oplojeno in zalego v satovji v najlepšem redu. Upam da bode panj kmalu okreval.

Kaj je toraj bilo? Kaj drugega, nego matica je bila prestara, oplodilno seme ji je pošlo, torej ni mogla drugega, nego neoplojena jajčeca zalegati, in od tod grbasta zalega. Da ni bila kaka mlada neoplojena, kazala je podoba njena, še bolj pa tisto malo število celic, v kateri je bila še oplojena zalega zaležana in matična zibelka. Mnogokrat sem že o tem bral, pa tako se sam prepričati, nisem še imel prilike. S. Č.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 11. Imam pet let staro kobilo, katera nekaj časa sem težko sope. Bojim se, da ne postane nadušljiva. Kaj naj storim, da zabranim to bolezen? (R. S. v P. na Goriškem.)

Odgovor: Težkemu sopenju je lahko tudi kak drug vzrok, ne le naduha, zaradi tega dajte kobilo o pravem času pregledati živinozdravniku. Naduha je v obče neozdravna, zmanjšati ali preprečiti se pa da z lahko hrano, zlasti z zeleno krmo, korenjem itd. Suhe krme naj žival dobiva malo in od časa do časa pa kako dristilo. Konju, ki je k naduhi nagnen, prija kaj dobro paša, in treba ga je presilnega dela, zlasti pa hitrega teka varovati. V novejšem času smatrajo proti naduhi arsenik (mišnico) za zelo uspešno sredstvo, a ž njim more in sme lečiti le živinozdravnik.

Vprašanje 12. Med lucerno hočem sejati travo, in sicer na njivo z dobro, trdno, debelo ter z ilovico pomešano zemljo. Katere trave naj sejem, koliko na oralo in kje dobim njih semena? (K. F. v B. na Primorskem.)

Odgovor: Na oralo njive sejte 15 funtov lucerne, 1 funt bele detelje, 12 funtov angleške pahovke, 8 funtov francoske pahovke, 1 funt svinjskega repa in 1 funt bibernelice. Semena dobite pri g. Josip Lenarčiči na Vrhniki.

Vprašanje 13. Pri nas vsak čas kateri konj zboli za smoliko, zato Vas prosim, poučite me v „Novicah“, kaka bolezen je to in kako jo zdraviti. Ustregli bodete z odgovorom mnogim, ker je ta bolezen zelo razširjena. (D. M. v F.)

Odgovor: Smolika spada med grozničnе bolezni, ki nastanejo vsled prehlajenja, ter napada navadno 2 do 5letne konje. Smolika je nalezljiva, in ker so skoraj vsi naši hlevi, posebno pa gostilniški okuženi po tej bolezni, zato jo dobi tudi skoraj vsak naš konj. Razen nalezljivosti provzročata to bolezen prehlajenje in hitra menjava toplote, in to zlasti, kadar mladi konj menjava zobe ali pa pride k drugemu gospodarju v druge razmere. Dokler ni smolika nevarna, ni rabiti zdravil, ampak počakati, da jo živina preboli, saj je nobena reč ne ustavi. Konja je imeti na toplem in dajati mu tečne in lahke krme. Bula v škarjah naj se sama predere, nikakor je pa ni rezati. Da se hitro predere, naveže se kaj takega na njo, kar drži toploto, in obveže z ovčjo kožuhovino. Ako pa smolika postaja vsled prehlajenja, mokrote, napačnih zdravil itd. nevarnejša, poklicati treba nemudno živinozdravnika.

Vprašanje 14. Ali je gips res dober gnoj za deteljo, in kedaj je deteljo gipsati. (J. Č. v Z.)

Odgovor: Gipsanje pomaga le po dobro gnojenih zemljiščih. V tem slučaji je dobro, hitro po žetvi po mladi detelji potrositi gipsa. Če je pokazalo, da gips dobro stori, ponovi se gipsanje spomladi po vsaki košnji. Po zimi naj se deteljišča škrope z redko gnojnico, s kratkim hlevnim gnojem, s kompostom ali pepelom pa natrosijo.

Vprašanje 15. Imam vola, ki ščije kri, in sicer ne same, ampak pomešano s scalnico. Kaj je vzrok tej bolezni, in ali se da od nje ozdraviti? (Fr. Ž. v T.)

Odgovor: Krvomočnosti je kriva krma. Ako vol použije veliko igličevja smrekovega, jelkovega ali hrastovega itd., ali če je krmljen s kislimi travami z mokrih senožeti, pokaže se ta bolezen. Hud sunek ali udarec na ledvico jo provzroči. Bolezen traja 1 do 3 tedne, in navadno žival tudi ozdravi, kakor hitro prenehajo vzroki. Drugače pa pritisne vranična vnetica, moči ponehajo, žival oslabi in pogine. Domače zdravilo proti krvomoč-

nosti je kislo mleko, katerega dajajte volu po 3 do 5 litrov na dan. Ako je vol uže zelo oslabel, priporočamo Vam poklicati živinodravnika.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

209.

Turn-Severin. Kalafat. Vidin. Nikopolje. Zimnica. Sistov.

Zavili smo v Turn-Severinsko pristanišče.

„Gospoda naj se premesti na ta veliki parobrod, kjer more prenočiti, ako neče spavati v mestu," oglasi se francoski kapitan.

Šli smo na suho ob petih popoludne. Opaža se na drevoredih in na perivoju mestnem početek kulture. Ulice so sicer široke, ali je toliko prahu po njih, da človeku kar sapo jemlje, rumunski kmetje te pa strašijo s strašno svojo opravo. Vsa okolica je prelepa, in če se bode kultura tu tako razširjala, kakor se je začela, ustvarila bode raj zemeljski, in mesto 5000 duš bode jih stotine tisočev uživalo darove bujne prirode. Ko je solnce zašlo, vrnili smo se na brod. Malo po malem so se pokazale luči po mestu, s perivoja so nam doletavali na brod oslabeli glasovi glasbe, oživljeni kedaj pa kedaj s piskom dohajajočih in odhajajočih vlakov. Vsi očarani smo sedeli na kasaru pri dobrej večerji. Ob desetih je bilo treba pomisliti na spanje. Pa kaj pravim spanje! Prav to je, kar na parobrodu muči potnika. Spi, če moreš, ko je toliko šuma, ropota, zbijanja, premetavanja, in tudi vznemirjanja od sopotnikov.

„Donava se spušča tu v svoje najnižje področje, v nizko Rumunsko, in s Turn-Severinom prestaje krasota okolice," trdi naš Mayer.

Nisi pogodil, ti sicer skušeni vodnik, vsaj točno nisi pogodil. Ob desnej obali se širijo milovidni, z goricami posuti brežički negotinski. Morda si se ž njihovim sokom tudi ti Mayer, naslajal v Parizu. In od Rakovice se širijo one valovite bolgarske terase, ki krase reko vse do Ruščuka. Visoke so te terase do 130 m/ in uzorno obdelane. Tu se je prelilo dosta krvi ruske.

V teh mislih me zateče krik mornarjev: „Kalafat!" Pa kako da nisi ti, ruski Schilder, mogel 1854. l. osvojiti tega mesteca, ki ima samo 2500 duš? Visoko je res, ali z druge strani visi k reki, in ni Bog zna kako utrjeno. Da si je čestito opasal in stisnil, moralo bi bilo počiti kot jajce. In tudi bi je bil, da je ni branil s svojim umom znani Hrvat Omer paša, s čegar hrabrostjo bi se mogli ponašati, da ni bil odpadnik in krvopijec naroda svojega.

Pri vkrcavanju nismo videli nič znamenitega, same Rumunce. Kedar govoriš o Kalafatu, nehote ti prihaja na misel Vidin, ki stoji na bolgarskej zemlji. Znano je, da večja mesta v Podonavju navadno proti sebi stoje, jedno na bregu bolgarskem, drugo na rumunskem. Vidin je opasan z obranbenim zidom. To je prvo po zunanjem licu turško mesto na tem potu. Ob bregu stoje nizke hiše, gostilne in parobrodske poslovnice. Mesto ima do 13.600 duš, in dosta razvito trgovino. Pred rusko turško vojsko je stanovalo tu dosta Turkov, Judov, pa tudi Tatarov in Ciganov. Tu začno po Donavi broditi tudi jadrenice.

Pripluli smo k Nikopolju, ki ima do 5600 duš. Tu je sedež pravoslavnega nadškofa in katoliškega škofa. Nikopolje ima jako utrdbo in dosta trgovine. Kedar se zamisliš v davne čase, nagubanči se ti čelo, pa tudi razvedri se. Nagubanči se ti čelo zato, ker je tu Bajesid, 1396. l. potolkel 100.000 kristjanov pod Sigismundom ogerskim in hrvatskim kraljem, a razvedri se ti, ker je 1877. l. ruski general Krüdener 6000 mož posadke, 40 topov in dva monitorja prisilil na udajo.

Na tem potu pristaneš tudi ob rumunskej Zimnici, od koder je ruski vojskovodja, knez Nikolaj 27. junija 1877. l. brez znatnejšega upora ostrmelih Turkov prepeljal svojo vojno. Kakor da gledaš oni ogromni most, po katerem se vijejo, in ono množino plavij, na katerih se prevažajo ruske čete ob osodnem sevanju orožja. Bržega in srečnejšega prevoza ne spominja povestnica. Mili Bog, koliko je src po svetu močnejše bilo, nekaj od nade, nekaj od strahu, kamo hoče potegniti vojskina tehtnica. Zimnica je bila prav res prava zimnica za vso Evropo. Večna ti slava, drago mestice, v spomin slovanskih kristjanov!

Omeniti nam je še Sistova, bolgarskega mesteca, ki ima sedaj samo do 8000 duš, ker se je do 12.000 Turkov izselilo. Tu se je 1877. l. usredotočila zmagonosna ruska vojna.

Ali je bilo treba tako strašne vojske? Ne prašaj mene, pogledi samo bolgarska sela. V sredi čedna zidana cerkvica, okoli nje pa vse nekako razrito, kakor da so psi izgrebli zemljo. Sredi vsakega rova stoji nekaj kakor lesa, z jednim samim zijalom spredaj, skozi katero pripognjene glave lazi bolgarski kmet, da se vleže ali počene, ker stati tako ne more. Mraz te sprehaja, kedar gledaš in premišljaš to skrajno nadlogo.

Poslednja leta pred vojsko je Sistov dosta pretrpel. Vlada turška je namreč odkazala Čerkesom v okolici razsežne pašnike, s tem pa je prikrajšala meščane, katerim je živinarstvo dajalo največ prihodkov. Pa tudi poljedelci so se pritoževali, ker so jim Čerkesi preveč popasli posejane njive.

Spomina vredno je, da je Sistov prvo mesto bolgarsko, ki je grško šolo odpravilo, in bolgarsko ustanovilo 1833. l. Posebno so delali na to in podpirali šole

bolgarske premnogi izseljenci. F. Milanovič, ki je umrl 1870. l., poklonil je svojemu mestu Sistovu za šole 800.000 pijastrov, to je nekaj čez 80.000 zlatov.

(Dalje prihodnjič.)

Kratkočasno berilo.

Iz kmetov v mesto.

(Slika iz življenja naših dni.)

(Dalje.)

III.

Od tistega dne se je Cenček ves predrugačil. Misliti vsaj bi bilo, da ga bo slepa naklonjenost in odpuščanje Jeričino poboljšalo. Pa,! — ravno nasprotno bilo je. Odkar je vedel, da ona njegovo preteklost pozna, pa ga vendar le ljubi, zdel se celo sam sebi ni več tako hudoben, kakor je v resnici bil. Svojih zločinov se tudi nikdar ni kesal. Vedel je sicer, da mnogi premožni ljudje tatove črtijo kot gada; — da je gospoda, pri kateri je Jerica služila, ravno tacega mnenja; znano pa mu je bilo tudi, kako imovita da je, in da je ondi bogastva in premoženja v obilici in kar na kupe. Zraven je imela tudi Jerica sama že nekaj prihranjega, he! he! kaj je maral! Kradel res ni več, a to ne toliko zarad tega, da bi ljubice ne žalil, marveč iz uzroka, ker je vedel, da ga policija dobro pozna, ter zasleduje pri vsem njegovem početji. Namesto tatvine pa je stopila pri njemu druga strast zopet na površje. Nekdaj je bil namreč močno vdan pijanosti, en čas je bil to nekoliko opustil, a zdaj vdal se je zopet pijači. Z tem postalo mu je pa tudi delo zoperno. Silil se je sicer še vedno v to, a le toliko, da bi z tem slepil policijo. Ker pa za lenuhe nikjer ne marajo; ker mu je šlo delo tudi vedno slabeje izpod rok, večkrat je celo izostal, toraj je bil poslednjič poslovljen, ali bolje: zapoden. Zdaj je prišel popolnoma ubogi Jerici na glavo Polagoma ji je izpulil ves prihranjeni denar. Da bi ga odvračala vsaj od tatvine, si je pritrgovala od lastnih ust celo potrebni živež, da bi ga podpirala. A kaj je bilo vse to za tako brezvestnega netéka! —

IV.

Necega dne je zahteval Cenko od Jerice zopet denarja. „Za Božji sveti čas! kje ga bom“, mu odvrne; „vse, kar sem imela, sem ti vže izdajala; zdaj celo stradam za te! „Ako denarja nimaš,“ odvrne ji ničvreднež, pa si ga vzemi, saj ga imate dovolj v hiši.“

„Cenko!“ zavpije revica in se straha zgrudi, bleda kot pražna ruta, na tla. „Miruj“, reče ji hladno-krvno; „jaz ne morem krasti, ker mi policija preveč gleda na prste; imeti pa denar moram. Kradi ti za me, če ne, — nikdar več me ne vidiš“.

In — zaslepljena Jerica vdala se je tatvini v domači hiši. Se ve: pri velikih zalogah se to precej dolgo ni opazilo, poslednjič je pa vendar gospa pogrešila zdaj to, zdaj uno reč. Naznanila je to policiji. Na Jerico ni letel nikaki sum; nekaj zato ne, ker so imele mnogokrat tudi druge ženske delo in opravila v hiši, nekaj pa tudi za to, ker ona ni dozdaj nikdar preložila v hiši najmanjše reči, in jo je imela gospa za pošteno, natančno in pravično kot zlato tehtnico. —

Neki tajni redar, ki se je posebno brigal za vse ravno omenjene tatvine, zavohal je bil srčno zvezo med Jerico in Cenčkom. Posledniji je zadnji čas veliko popival po krčmah, zlasti pa po „šnopsarijah.“ Da on sam ne krade, znano je bilo policiji, ker ga je videla za kaki dan delati zdaj tu, zdaj tam. Od kod pa dobiva nenavadno veliko denarja, se je tudi tako rekoč z gotovostjo zamoglo sumiti. A zvit je bil Cenko kot ovnov rog, in skrivati sta znala Jerica in njeni „srček“ zločine, kakor kača noge. Že omenjeni tajni redar zasledoval je Cenčeka večkrat po raznih krčmah, dobrikal se mu in na vse načine kazal se mu prijaznega. Vedel je namreč, da tu bi pomagala le prekanjenost in zvijača. Večkrat bi bil celo rad on kaj plačal za Cenkota, a ta kazal se je z tem celo razžaljenega. Dozdevalo se mu je, z čim ima posel, in kot prekanjeni zločinec vedel je na vsako zvito vprašanje tudi dati zviti odgovor. —

V.

Nekega mrzlega zimskega večera stal je Cenko pred znano „šnopsarijo.“ V izložbi stale so na ogled steklenice z raznobarvnimi najfinejšimi žganimi pijačami. Cenček je ogledoval z neizrečeno slastjo na vabo razpostavljene žlahtne kapljice. Bil je danes lačen, da bi se bilo kmalo vidilo v vanjga, žejen, kakor goba, zraven pa popolnoma brez cvenka, ali kakor pravimo: suh kakor póper. Jerica mu namreč za ta dan ni zamogla preskrbeti nič denarja. Znano pa je, da tak položaj naredi ljudi Cenkove baže čmerne, togotne, — za vsaki zločin sposobne. V tem trenutku vgleda stati poleg sebe nam znanega tajnega redarja, ki je bil namenjen vstopiti v „šnopsarijo“. „No, Cenko! po pasje je nocoj mraz; ali ga spijeva par kozarčkov?“ reče mu. Cenček zaničljivo plune v stran, in dela se, kakor bi hotel iti naprej. „E! — nič ne dé“, reče mu ta hladnokrvno; „ako mi nečeš delati tovaršije, pil ga bom sam“, in z tem vstopi v toplo „botiko“. —

Deželni odbor.

Bloke, v farni občini Bloke na neposrednji davek 15 % za občinske potrebščine, 15 % za šolsko zgradbo, 6 % za kidanje snega, 5 % za šolske potrebščine in 5 % za preložitev občinske ceste iz Lahovega do Zavrha; v farni občini Sv. Vid pri Cirknici na neposrednji davek 20 % za razširjenje šole, 15 % za občinske potrebščine, 7 % za šolske potrebščine in 5 % za preložitev občinske ceste iz Lahovega do Zavrha; v farni občini sv. Trojica na neposrednji davek 20 % za šolsko zgradbo, 20 % za zgradbo ozidja pri pokopališču, 3 % za kidanje snega in 5 % za preložitev občinske ceste iz Lahovega do Zavrha.

Dolenji Logatec, po celi občini, izvzemši Blekovavas, na neposrednji davek 25 % za občinske potrebščine in 10 % za šolske potrebščine, v vasi Blekovavas pa 25 % za občinske potrebščine in 24 % za šolske potrebščine.

Dole, po celi občini na neposrednji davek 18 % za občinske in šolske potrebščine, vrhu tega v vseh v Goro vfaranih vaseh še 8 % za popravo župnijskega dvorca in cerkve v Gori.

Cirknica, na neposrednji davek po davčnih občinah Cirknica in Dolenjavas z vasema Jezero in Zebše 16 % za občinske potrebščine, 7 % za šolske potrebščine, 2 % za cerkvene potrebščine, razun tega v Dolenjivasi še 2 % za brizgalnico; v davčnih občinah Begnje, Bezuljak, z vasjo Dobec, Zelšček z vasjo Topol in Kožljek 14 % za občinske potrebščine, 10 % za šolske potrebščine in 3 % za organista; v davčnih občinah Grahovo in Žerovnica 16 % za občinske potrebščine, 10 % za šolske potrebščine in 30 % za razširjenje šole v Grahovem; v davčni občini Ulaka z vasmi Rojance, Ulaka, Hribarjevo in Sleme 16 % za občinske potrebščine, 4 % za šolske potrebščine, 20 % za šolsko zgradbo pri sv. Trojici in 30 % za ozidje pokopališča pri sv. Trojici.

V Litijskem okraji. Sv. Lampert, v vasi Leše za župnijsko gospodarsko poslopje v Savi 38 % na neposrednji davek.

V Novomeškem okraji. Črmošnice, v davčnih občinah Stara Žaga, Štale, Črmošnice in Blatnik 30 % na neposrednji davek za občinske in šolske potrebščine.

Šmihel-Stopiče, na neposrednji davek 2 % kot donesek za Dolenjske železnice in 14 % za občinske in šolske potrebščine ter za poplačilo dolgov.

V Kamniškem okraji. Kamnik, 25 % na neposrednji davek in 25 % na užitnino za občinske in šolske potrebščine.

V Črnomeljskem okraji. Vinivrh, na neposrednji davek 8 % za občinske in stvarne šolske potrebščine, 10 % za vzdrževanje okrajne ceste in 23 % za gospodarsko poslopje pri župnijskem dvorci v Semiču.

Semič, na neposrednji davek v davčnih občinah Perbiše, Semič in Štrekljeveč 6 % za občinske potrebščine in 23 % za gospodarsko poslopje pri župnijskem dvorci v Semiču; vrhu tega v davčni občini Strekljevec in v vaseh Podreber in Goliše davčne občine Semič 21 % za šolsko zgradbo v Štrekljevci.

Stari trg, za neposrednji davek 20 % za občinske potrebščine in 20 % za šolsko zgradbo v Starem trgu, na užitnino 25 % za občinske in šolske potrebščine.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

P. n. volilcem trgovske in obrtniške zbornice.

Volilna komisija za trgovsko in obrtniško zbornico v Ljubljani razglaša, da se bode pred volilno komisijo v Ljubljani vršila volitev ali z ustnim glasovanjem ali z osebnim oddajanjem napisanih glasovnic 19. februvarija 1891. l. od devetih dopoludne do šestih popoludne v magistratni dvorani v Ljubljani.

Oni volilci, kateri bodo volili z dopošiljanjem izkaznic in glasovnic, morajo napisane in podpisane glasovnice vsaj do 16. februvarija 1891. l. poslati na deželi c. kr. okrajnemu glavarstvu, v Ljubljani pa mestnemu magistratu.

Za ženske, ki imajo v svojih rokah kako trgovino ali kakšen obrt, voli v njih imenu poslovodja njih trgovine ali obrta.

Podpisani odbor posvetoval se je z mnogimi trgovci in obrtniki in na podlagi jednoglasnega sklepa priporoča najtopleje častitim volilcem niže imenovane gospode za kandidate. Vsi so zaupanja vredni, za koristi trgovskega in obrtniškega stanu vneti možje. Priporočajo se naslednji gospodje:

1.) Trgovcem I. in II. volilnega razreda, kateri dobe rudeče glasovnice:

Vaso Petričič, podžupan in trgovec v Ljubljani,
Karl Pollak, trgovec in posestnik v Ljubljani,
August Skaberne, trgovec v Ljubljani.

2.) Trgovcem III. volilnega razreda, kateri dobe višnjeve glasovnice:

Franc Omersa, trgovec in posestnik v Kranji,
Valentin Sušnik, župan in trgovec v Škofji Loki.

3.) Obrtnikom II. volilnega razreda, kateri dobe bele glasovnice:

Janez Dogan, mizarski mojster v Ljubljani,
Anton Klein, deželni poslanec in solastnik tiskarne v Ljubljani,
Franc Kolman, steklar in posestnik v Ljubljani,
Josip Kušar, mlinar in posestnik v Ljubljani,
Dr. Josip Poklukar, deželni glavar in solastnik tiskarne v Ljubljani.

V Ljubljani 29. januvarija 1891.

Narodni volilni odbor.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Razpust državnega zbora je vsakakor v tesni zvezi z notranjim položajem Avstrije. Ministerstvo Taaffejevo se je uverilo, da se ne more naslanjati na nobeno stranko pri pomirjenji Nemcev s Slovani, do katerega naj bi bil prvi korak češko-nemška sprava. Volitve v novi državni zbor bodo razjasnile

vzajemne razmere med strankami, in grof Taaffe bode razvidel, s katero stranko mu se treba zložiti, da dobode večino. To bi se bilo vse dogodilo tudi ko bi bil državni zbor trajal še nekoliko časa in ko bi bila vlada volitve razpisala kak mesec pozneje, ali v tem slučaji trajala bi bila današnja borba stranek še nekaj časa. V tem bi se bile nekoli ko poravnale različne skupine slovanskih narodnosti. Tako bi se na pr. bile morebiti združili Staročehi, Mladočehi in konservativci v eno stranko, in v Galiciji bi bil morda prenehal razdor med starorusko in mladorusko frakcijo. Toda grof Taaffe se je uveril, da sedanji položaj stranek kaže vladi povoljnejših šans, nego bi to bilo mogoče poslej. Bodisi kakor koli, avstrijskim Slovanom je došel čas, od katerega bode zavisna njih politična bodočnost.

— **Društvo „Pravnik“.** V soboto zvečer je bil občni zbor slovenskega društva „Pravnik“. Predsednik dr. Papež je najprvo pozdravil zbrane društvenike, potem pa je dr. Ferjančič poročal o ustanovitvi slovenske pravne akademije v Ljubljani. V ta namen je predlagal: 1.) Društvo pripoznava potrebnost pravne akademije v Ljubljani s slovenskim učnim jezikom; 2.) društvenemu odboru se naroča, da sestavi peticijo in jo predloži na pristojnem mestu. Ta predlog je bil soglasno vsprejet. Iz poročila tajnika dr. Majarona poudarjamo, da je odbor preteklo leto izdajal list Slovenski „Pravnik“ in zbirko slovenskih zakonov ter da je prijavljal gradivo za izdajo slovenske pravne terminologije. Gradivo bode skoraj nabrano. Potem je pa bode iz pravnikov in jezikoslovcev sestavljena komisija pregledala in uredila. Dohodkov je imelo društvo 1452 gld. 65 kr., stroškov pa 1359 gld. 56 kr. V novi odbor so bili soglasno izvoljeni dosedanji gospodje odborniki s predsednikom gosp. dr. Papežem.

— **Sekcijski svetnik** pri pravosodnem ministerstvu gospod Albert Levičnik je imenovan za višega sodnega svetnika pri deželnem sodišči v Ljubljani.

— **Ljubljana.** Nemci vedno kriče in javkajo. da jih zatiramo Slovani. Polni tožeb so na nas, bodisi v Ljubljani ali v Pragi. Ali mi hočemo le svojih v državnih zakonih črno na belem uže zdavnaj nam zapisanih pravic, Nemci pa jih nam odrekajo in izpodkopavajo, kjer in kadar le morejo. Svojo lepo pravicoljubnost so zopet zdaj vnebovpijoče izkazali Dunajskim Čehom. Čehov biva na Dunaji mnogo. Največ jih stanuje v okraji Favoritskem, kjer imajo tudi uže nekaj let svojo zasebno češko ljudsko šolo, v katero hodi nad 600 otrok. Prosili pa so lani, da jim nižeavstrijski deželni šolski svet ustanovi javno češko šolo v tem okraji. Ali deželni šolski svet jim je odgovoril z dopisom z dne 16. decembra 1890. l., da jim ne more ustreči, ker Čehov ni moči smatrati za narodno pleme, stanujoče na Nižeavstrijskem, in zatoraj nimajo po smislu § 19. drž. osnovnega zakona pravice do take šole. Čehi so vložili pritožbo do naučnega ministerstva. Kako bode ono odločilo, sporočili bodemo ob svojem času.

— **V srednji Ameriki** bode najbrže spomladi nastala vojska. Vseh pet republik se uže pripravlja. Prebivalstvo je zelo nezadovoljno z razmerami in kaže uže sedaj tu in tam svojo nejevoljo zaradi slabih financ.

— **Pri ljubljanskem magistratu** je razpisanih 38 policijskih služeb in sicer 2 stalni službi stražniških vodij in 2 stalni detektivski z letno plačo 450 gld., s stanarino 50 gld. in s petletnicami po 20 gld., 10 stalnih služeb stražnikov I. vrste z letno plačo 400 gld., s stanarino 40 gld. in s petletnicami po 15 gld. ter 24 služeb stražnikov II. vrste, katere so stalne ali začasne, stalne po 365 gld., z stanarino 40 gld. in s petletnicami po 10 gld., začasne po 1 gld. mezde na dan. Vsak stražnik dobode tudi obleke in obutal, detektiv pa po 50 gld. letnega pavšala. Bivši stražniki bi najbolj ugajali. Prošnje je vložiti do 28. februvarija t. l.

— **Novo Mesto** šteje 1965 prebivalcev; pred desetimi leti je imela dolenjska metropola 2066 prebivalcev. Da se je število zmanjšalo, vzrok je ta, ker je odšlo 111 vojakov in kaznjencev.

— † **Umrl** je profesor Mihael Wurner dne 31. januvarija v Feldhofu pri Gradci.

† **Umrl** je v soboto dne 31. januvarija v Kranji gospod Matej Pirc. Pokojnik je bil jako odličen in vzoren narodnjak. Bil je soustanovnik čitalnice Kranjske, prvi nje predsednik in odbornik celih 26 let. Županoval je tudi nekaj let svojemu rojstnemu mestu ter storil tedaj mnogo dobrega in koristnega za občino v političnem in narodnem oziru. Mnogo let je bil tudi predsednik kmetijski podružnici in deloval uspešno za pouzdigo umnega poljedelstva po Gorenjskem. Največ zaslug pa si je pridobil za platnarski obrt, ki ga je silno pospešil po kranjskem in loškem okraji. Sosebno pa slové njegove tvrdke platnarski izdelki zaradi finega in solidnega dela ter pristnega barvila. Kako značajen in vrl Slovenec je bil pokojnik, pričajo najbolj in najglasneje njegovi skozi in skozi narodno vzgojeni potomci. Blag in dolgotrajen mu spomin!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Cesarica bode maja meseca popotovala v jutrne dežele in obiskala tudi Jeruzalem, potem pa bode dalj časa bivala na otoku Krfu (Korfu).

Pretekli petek je minulo dve leti, kar je umrl cesarjevič Rudolf. V spomin smrtne obletnice je bila cesarska rakev v kapucinski cerkvi na Dunaji ves ta dan razsvetljena. Presvetli cesar in cesarica sta prišla zjutraj po sedmih v to cerkev ter molila skoraj četrt ure ob krsti svojega ljubljenega sina. Potem sta bila v dvorni kapeli pri tihi maši zadušnici, katere se je udeležila tudi cesaričina vdova nadvojvodinja Štefanija. V kapucinski in Avguštinski cerkvi so bile ves dopoludne tihe črne maše.

Vešči politiki pripovedujejo, da je misel o razpustu državnega zbora izprožil Dunajevski. Ministri so se dalj časa o tem razgovarjali. Zoper razpust sta bila Bacquechem in Gautsch, nekoliko je ugovarjal tudi Falkenhayn. Naposled so se vendar zjedinili in cesarju soglasno predlagali, naj izreče razpust. Nekateri tudi trde, da je pred nekoliko tedni bilo vpričo cesarja govorjenje, da je mogoče, da odstopi minister Dunajevski. Cesar je pa na to opomnil, da on je neogibno potreben. Sploh so enih misli, da je Dunajevski cesarju jako priljubljena in imenitna oseba. Vse to kaže, da se politični obrat ne nagiblje na levico. Dunajevski ne bi bil voljan hoditi z levico, levica pa ne ž njim. Ako pa naj ostane on, kako naj se obrne vsa situvacija? To bodo odločili volilci. Ako se Taaffeju ne posreči zvariti dosedanje večine, poskusil bode s pomočjo velikoposestnikov napraviti srednjo stranko, ako se mu tudi to ponesreči, potem je dovršil in krmilo prevzame najbrže grof Schönborn.

(Državni dohodki 1890. l). Skupni čisti dohodek vseh davkov leta 1890. znaša 336,611.833 gld., predlanskim pa je znašal 327,014.478 gld., toraj to leto več 9,597.355 gld. Zemljiški davek je dal dohodka 35,189.577 gld., hišni davek 30,249.284 gld., dohodarina 27,855.161 gld. Vsa užitnina znaša 92,903.137 gld. in sicer znaša davek od žganja 28,671.877 gld. (2,025 521 gld. več nego 1889. l.), od piva 26,036.734 gld. (972.199 gld. več nego 1889. l.), od vina in mošta 4,950.844 gld. (211.046 gld. več). Tobak je vrgel čistega dohodka 51,421.633 gld., kolki 19,014.028 gld., pristojbine od pravnih opravil in takse 36,096.133 gld., loterija 8,102.895 gld. — Carinski čisti dohodki znašajo 45,583.353 gld., (za 548.117 gld. več nego leta 1889).

Poroča se, da grof Hohenwart zopet kandiduje za državnega poslanca. To smatrajo sploh za ugodno znamenje političnega položaja.

Nadvojvoda Franc Ferdinand odpotuje danes v sredo popoludne v Petrograd, kjer ostane osem dni. Stanoval bode s svojim spremstvom v carjevi palači. Iz Petrograda otide v Moskvo in od tamkaj se popelje na Dunaj nazaj. Spremljal ga bode tudi princ Karol Schwarzenberg.

Presvetli cesar je podelil knezu in nadškofu Dunajskemu dr. Gruschi veliki križ Leopoldovega reda in ga ob enem imenoval prelatom tega reda.

Iz Trsta. — Cesar je potrdil dr. Pitterija za župana Tržaškega.

Praga. — Dne 28. januvarija je sklenil češki deželni zbor svoje zimsko zborovanje. Znamenito je bilo zaradi tega, ker so se ga tudi udeležili nemški poslanci. Zaradi sprave so zopet vstopili v deželni zbor, a ne z duhom spravljivim, ampak s prejšnjim lokavim in sebičnim mišljenjem ki sebi vse svoji, druge pa le prezira. Dovolj so jih označili, kakšni so, poslanci iz velikega posestva. Clam Martinic je rekel, da uporabljaje v svojem strankarskem boji sredstva, ki škodujejo deželi in nje prebivalstvu češkemu in nemškemu. Še ostrejo jih je obsodil grof Lodobur, poslanec nemške narodnosti grajajoč njih nepošteno ravnanje proti Čehom v splošnem družabnem življenji, sosebno pa ob zadnji ljudski štetvi. Poslanci iz velikega posestva so dokazali, da stoje na stališči strogo objektivnem, toraj pravičnem, ki priznava narodno enakopravnost in češko državno pravo.

Iz Rima. — Italijanski ministerski predsednik Crispi je odstopil preteklo soboto, ker je zbornica glasovala zoper podrobno razpravo vladnih predlogov o povišanji carin in o pristojbinah od izdelovanja spirita. Pravega vzroka ostavki pa je iskati v Crispijevi vnanji politiki, ki se pa po mnenji merodajnih italijanskih politikov nikakor tudi poslej ne bode izpremenila.

„Propoganda fidei“ pošlje dne 4. februvarija v Ognjeno deželo dvajset misijonarjev, ki bodo ob enem iskali Ivana Ortha.

Berolin. — Bismarkovo glasilo „Hamburger Nachrichten“ razpravlja v posebnem članku razmere Nemčije in Francije do Rusije ter meni, da obisk nadvojvoda Franc Ferdinanda, avstrijskega prestolnega naslednika, dokazuje, da bi Avstrija rada prijateljski živela z Rusijo. Nemčija si vzdrži voditeljstvo toliko časa, dokler bodo razmere med njo in Rusijo take, da se vsak čas lahko porazumeta. Brž ko se pa Avstrija preveri, da so se razdrle, bode ona postala voditeljica.

Atene. — V okraji Atamana pri Trikali se je udrl snežen plaz ter podsul okoli 80 hiš, usmrtil kakih 25 ljudi, veliko jih pa poškodoval.

Iz Lisbone. — V mestu Oporto na Portugalskem so se spuntali 3 polki. Na treh krajih so bili krvavi boji. Vse je kazalo, da nastane kaka revolucija, ker republičani uže dolgo časa rujejo zoper sedanji državni red. Vlada pa je srečno prav hitro uničila vstajo in zapovedala oblastvom, zatreti vse časnike, ki so kraljevini nevarni.

Zitna cena

v Ljubljani 28. januarija 1891.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 50 kr. — banaške 7 gold — kr. turšice 5 gold. 04 kr. — soršice 4 gld. 39 kr. — rži 4 gold. 87 kr. — ječmena 4 gold. 24 kr. — ovsa 2 gold. 76 kr. — ajde 4 gold. 87 kr. — Krompir 2 gold. 32 kr. 100 kilogramov.

V Kranji.

Hektoliter: Pšenica 6 gold. 18 kr. — Rrž 4 gold. 55 kr. — Oves 2 gold. 60 kr. — Turšica 4 gold. 54 kr. — Ječmen 1 gold. 22 kr. — Ajda 4 gold. 22 kr. — Slama 100 kilogr. 1 gold. 60 kr. — Seno 2 gold, — kr. — Špeh 1 kilog. 44 kr.

Volilci!

Iznenada nas je zadela vest, **da je državni zbor s cesarskim patentom z dne 23. januvarija 1891 razpuščen.**

Pripravljati se nam je na **nove volitve** in lotiti se dela precej, ker že **dne 3. marca vrše se volitve v kmetskih občinah, dne 5. marca v mestih in trgih** in **dne 7. marca v velikem posestvu.**

V Ljubljani bivajoči narodni poslanci so se sešli in so poprijeli inicijativo, da spravijo volilno gibanje v tok. Širši volilni odbor, sestavljen iz poslancev in zaupnih mož iz vseh volilnih okrajev, sešel se bode pozneje ter bode postavil in volilcem nasvetoval kandidate, potem, ko izve mnenje iz volilnih okrajev. Izdali so se pozivi na veliko število zaupnih mož, da se izrečejo o kandidatu za svoj volilni okraj. Pisati pa se ni moglo vsem, in zato se vabi **tem potom vsak veljaven narodnjak da svoje in svojih volilcev mnenje naznani načelniku pripravljalnega volilnega odbora Ivanu Murniku v Ljubljani.**

Volilci! Stojimo na pragu negotove bodočnosti. Skozi dve volilni dobi stali so naši poslanci v državnem zboru v taki parlamentarni zvezi, da jim je bilo privoljevati v silna bremena državljanov za uravnanje državnih financ in utrjenje državne moči in varnosti. Od njihovega požrtvovanja bilo je pričakovati tudi za naš narod primernih koristi, a da niso uspehi njihovemu trudu in žrtvam primerni, zakrivile so poglavitno neugodne okoliščine. **Navdaja nas še vedno prepričanje, da se nam izpolnijo obljube prestolnih govorov iz let 1879 in 1885.** Če se pa položaj spremeni, nalaga ta eventualnost poslancem silno težavno dolžnost, brez ozirov dvigati svoj glas proti sovražnim nakanam naših političnih nasprotnikov in z vsemi duševnimi močmi in z jekleno voljo postaviti se v bran, da se nam ne odtegnejo s tolikim trudom dosežene skromne pridobitve.

Vkljub temu, da so nam v ustavi zagotovljene dragocene pravice, vkljub temu, da že tako dolgo zahtevamo vresničenje teh pravic ustavnim potom, nam vendar naša **narodna individualnost še ni zavarovana. Sklepi na shodu slovenskih poslancev dne 2. oktobra 1890 v Ljubljani so naš program za bližnjo bodočnost.** Mi zahtevamo **neprikrajšano jednakopravnost slovenskega jezika v uradih vsake vrste, — mi zahtevamo slovenska srednja in obrtna učilišča, —** mi zahtevamo **ljudsko šolo z izključno maternim jezikom na verski podlagi** in zahtevamo v ta namen take uravnave, katere to omogočijo in zagotovijo, zahtevamo pa tudi **odstranjenje vsakih tem smotrom nasprotujočih bodisi državnih, bodisi privatnih uravnav.** Te pravice nam izhajajo iz člena 19. temeljnih zakonov in ta naš paladium čuvati bode slovenskim poslancem z vso skrbnostjo in vsemi sredstvi. S tem programom stopimo na volišče in našim poslancem stoječim na tem stališči izvojevati bode pogoje našemu narodnemu obstanku in zavarovati jih pred lokavostjo sovražnikov. Ta težavna naloga pripade našim poslancem. Čem viši je cilj, čem težavneja naloga, tem večih zmožnosti zahtevati od poslanca.

Poslanec bodi **iskren in v narodni borbi utrjen rodoljub, — znane naj mu bodo potrebe naroda, —** on bodi **pošten in jeklen značaj,** katerega ne odvedejo osobne koristi s pravega pota, diči naj ga dar **zgovornosti** in bodi **nezavisen na vse strani,** da ga ne opovirajo kakoršni koli oziri v njegovem delovanji. Od poslancev, kateri združujejo v svoji osebi ta svojstva, smemo pričakovati uspešnega delovanja in smemo jim mirno prepuščati vodstvo slovenske politike. — Potihne naj v tem važnem trenutku domači prepir in stopimo združeni na volišče, da ne izvabimo skupnega nasprotnika iz njegove reserve.

V državnem zboru razsoja se usoda naroda v njegovi celoti, marsikaj, kar nas razdvaja doma, za državni zbor nima pomena.

Pod praporom: **„Vse za vero, dom, cesarja!“**, pod katerim se je mali naš narod dvignil iz potitiznega spanja, povzdignil se bode višje in si privojeval ter zagotovil svoj obstanek in napredek.

Od bivših poslancev so izjavili gospodje: dr. **Ferjančič**, kanonik **Klun**, Viljem **Pfeifer**, dr. **Poklukar** in profesor **Šuklje**, da prevzemo vnovič poslanstvo, če volilci temu pritrde.

V Ljubljani, 30. januvarija 1891.

Za pripravljalni volilni odbor:

Ivan Murnik, načelnik in dež. odb.
Dr. K. vit. Bleiweis, dež. poslanec.
Oton Detela, deželni odbornik.
Peter Grasselli, župan in dež. posl.
Ivan Hribar, deželni poslanec.
Anton Klein, deželni poslanec.
Dr. Fran Papež, deželni poslanec.
Fran Povše, deželni poslanec.
Ignacij Žitnik, deželni poslanec.
Luka Svetec, deželni poslanec.
Feliks Stegnar, deželni poslanec.
Dr. Ivan Tavčar, deželni poslanec.
Dr. Jos. Vošnjak, deželni odbornik.

Odgovorni urednik Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.